

การศึกษาแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

The study of the way to develop community's economy
Case study of Klongbangluang community Moo 9 Thambon Kubangluang Ladlumkaew
district Pathumtani province

Received: 10/09/2022

Revised: 01/10/2022

Accepted: 02/11/2022

ปรียาภา เมืองนก^{1*}

Preeyapa Muangnok

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน รวมถึงวางแผนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจความต้องการของชุมชน ได้แก่ ต้นไม้ชุมชน ต้นไม้ปัญหา ตุ๊กตาชุมชน SWOT Analysis และ TOWS Matrix Model

ผลการวิจัยพบว่า บริบทชุมชนมีลักษณะของความเป็นชนบทผสมผสานกับความเป็นเมือง กล่าวคือ สมาชิกมีความผูกพันกันอย่างญาติพี่น้อง สภาพแวดล้อมในชุมชนมีทั้งที่นาหลายไร่และมีโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งอยู่ในพื้นที่ ทนุทรัพยากรของแต่ละครัวเรือนมีทั้งพืชผักผลไม้หลากหลาย โดยส่วนใหญ่จะปลูกเพื่อรับประทานหากเหลือจะแบ่งขาย สภาพปัญหาในชุมชนที่พบ คือ บางครัวเรือนมีปัญหาหนี้สิน โดยส่วนใหญ่กู้ยืมเงินเพื่อลงทุนในอาชีพ ซึ่งเป็นเหตุให้บางครัวเรือนเกิดรายจ่ายมากกว่ารายได้ หรือรายจ่ายเท่ารายได้ ทำให้ไม่มีเงินออมเก็บสะสม ความต้องการของชุมชนที่พบหลังการจัดเวทีประชาคม เพื่อระดมความคิดเห็นถึงความต้องการของชุมชน พบว่า ชุมชนต้องการสร้างอาชีพเสริม เพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือนเพื่อลดต้นทุนในการผลิต เช่น กล้าย มะนาว มะกรูด มะพร้าว ที่ปลูกไว้ โดยการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อขายเพิ่มรายได้ หลังจากสำรวจแล้วเสร็จผู้วิจัยได้ร่วมกับชุมชนวางแผนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเริ่มจากเก็บข้อมูลและสำรวจทุนทรัพยากร ติดต่อประสานวิทยากร เพื่อให้ความรู้และทักษะในการแปรรูป และออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการวางแผนการค้าตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน

คำสำคัญ: เศรษฐกิจชุมชน

¹ อาจารย์ งามวิฑูรย์ศึกษาทั่วไป, สำนักส่งเสริมการเรียนรู้และบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์,

* Corresponding author อีเมล: preeyapa@vru.ac.th

Abstract

The purpose of this research is to study the community context problems and needs of the community Including planning the implementation of the economic development of Khlong Bang Luang Community, Village No. 9, Khu Bang Luang Sub-district. Lat Lok Kaeo District Pathum Thani Province This research was studied in Khlong Bang Luang community area, Moo 9, Khu Bang Luang sub-district. Lat Lum Kaeo District Pathum Thani Province The sample groups used in this research were the village headman, the village headman's assistant. and members of Khlong Bang Luang Community, Moo 9, Khu Bang Luang Subdistrict Lat Lok Kaeo District Pathum Thani Province by means of participatory action research Tools used in the community needs survey were community trees, problem trees, community dolls, SWOT Analysis, and TOWS Matrix Model.

The results showed that The community context has a combination of rural and urban characteristics, that is, the members are bound together like relatives. The environment in the community includes many acres of rice fields and many industrial plants in the area. The resource capital of each household includes a variety of vegetables and fruits. Most of them are grown for eating, if the rest will be sold. The problem in the community found was that some households had debt problems. Most of them borrow money to invest in their careers. which causes some households to incur more expenditure than income or expenditure equal to income causing no accumulated savings The needs of the community found after the community forum. To brainstorm opinions on the needs of the community, it was found that the community wanted to create additional occupations. Increase income and reduce household expenses. By using resources available in the household to reduce production costs such as bananas, lemons, kaffir limes, coconuts that are planted by being processed into new products to sell to increase income After the survey was completed, the researcher collaborated with the community to plan the implementation of community economic development. Starting from collecting data and exploring resource capital. contact to coordinate with speakers To provide knowledge and skills in processing and packaging design Including planning to find markets that support community products.

Keyword: community economy

ที่มาและความสำคัญ

จากประสบการณ์การใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยให้ความสำคัญกับการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม และวางแผนการพัฒนาแบบ “จากบนลงล่าง” ที่เน้นการพัฒนาจากนโยบายรัฐบาลมุ่งสู่ประชาชน โดยไม่ผ่านการสะท้อนเสียงจากประชาชน ช่วงนั้นประเทศไทยละทิ้งการให้ความสำคัญกับภาคประชาชนเป็นที่ตั้ง ทำให้เมื่อประชาชนผู้เป็นฐานรากของประเทศไม่มั่นคง ประเทศชาติจึงไม่เข้มแข็ง เศรษฐกิจของประเทศก็พัฒนาน้อยลงไปด้วย ดังนั้นประเทศไทยจึงต้องปรับแนวคิดการพัฒนาใหม่ โดยควรเริ่มจากการพัฒนาคน พัฒนารากฐานรากของประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่ปรับขึ้นใหม่ ซึ่งให้ความสำคัญกับคน ให้ความสำคัญกับประชาชนมากขึ้น

ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจ ควรเริ่มจากรากฐานราก คือการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทั้งนี้ ภัทรธิดา ผลงาน (2547) ได้ให้ความหมายคำว่า เศรษฐกิจชุมชน คือ พฤติกรรมของชุมชนในการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อ

สนองตอบความต้องการของชุมชน โดยเศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรชุมชน หรือ เอกชนร่วมกิจการ ช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมด หรือบางส่วนโดยประสานทำงานกับพหุภาคีและผู้คน ในท้องถิ่น มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเหลือการผลิต การตลาด การจัดการ ร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การค้าขาย การบริการ การท่องเที่ยว การพัฒนา ส่งเสริมวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดรายได้ ส่งผลต่อบุคคล ครอบครัวและชุมชน

ชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เป็นชุมชนมี ลักษณะความเป็นชุมชนแบบผสมผสาน ระหว่างความเป็นชุมชนชนบทและความเป็นชุมชนเมือง มีประชากร ส่วนหนึ่งที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา ซึ่งส่วนใหญ่มีที่ดินทำนาเป็นของตนเอง ส่วนประชากรอีกส่วนหนึ่ง ประกอบอาชีพเป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมหรือพนักงานบริษัท ซึ่งมีทั้งโรงงานหรือบริษัทที่ตั้งพื้นที่อยู่ที่ ชุมชน และนอกชุมชน นอกจากนี้สมาชิกบางครัวเรือนได้มีการปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยหรือที่ดินของตนเอง ให้ เป็นอาคารที่พักอาศัยเชิงพาณิชย์ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนตามสภาพบริบทชุมชนที่เปลี่ยนไปด้วย ส่วน ทุนทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน นอกจากข้าวหอมที่ชุมชนปลูกไว้เพื่อประกอบอาชีพทำนานั้น ในแต่ละครัวเรือน จะปลูกผักผลไม้ และสมุนไพร ไว้จำนวนหนึ่งเพื่อใช้ในการบริโภคภายในครัวเรือนของตนเองด้วย เช่น กัญชง มะม่วง พริก ตะไคร้ มะกรูด เป็นต้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ประจำปี 2560 จากสำนักพัฒนาชุมชนอำเภอลาด หลุมแก้ว พบว่าชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี นั้น มี ครัวเรือนผู้ที่ตกเกณฑ์ตัวชี้วัดและมีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 30,000 บาทต่อปีอยู่ จำนวน 12 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึง สนใจที่จะพัฒนาเศรษฐกิจจากรากฐานราก คือเศรษฐกิจชุมชน จึงได้จัดทำโครงการศึกษาแนวทางในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน รวมถึงวางแผนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้กับครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. ดังกล่าว ให้มีอาชีพและเพิ่มรายได้ ให้กับครัวเรือนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบาง หลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อวางแผนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาด หลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

ช่วงระยะเวลาดำเนินการ

เดือนมกราคม - มิถุนายน 2562

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
2. สมาชิกในชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

การดำเนินโครงการ/กิจกรรม/วิธีการประเมิน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนคลองบางหลวง หมู่ที่ 9 ตำบลคูบาง หลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เพื่อศึกษาบริบทชุมชน สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อวางแผน

แผนการดำเนินงานสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน โดยดำเนินการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินโครงการดังนี้

1) ศึกษาบริบทชุมชนและสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชน ดังนี้

- การศึกษาเชิงปริมาณ ใช้แบบสำรวจข้อมูลครัวเรือน โดยการเก็บแบบสำรวจข้อมูลครัวเรือน เพื่อจัดเก็บฐานข้อมูลด้านจำนวนประชากรในชุมชน และด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ได้แก่ รายรับ-รายจ่ายของครัวเรือน ภาวะหนี้สินในครัวเรือน และสภาพความเป็นอยู่อาศัยของครัวเรือน

- การศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นบริบทชุมชน สภาพปัญหา และความต้องการด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชุมชน 2) การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ สังเกตการณ์การดำเนินชีวิตทั่วไป พฤติกรรมการบริโภค การใช้สินค้าฟุ่มเฟือยราคาแพง การทำงานของสมาชิกในชุมชน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจความต้องการของชุมชน ได้แก่ ต้นไม้ชุมชน ต้นไม้ปัญหา ตึกตาชุมชน SWOT Analysis และ TOWS Matrix Model

3) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้ 1) การตรวจสอบข้อมูลเชิงวิเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อย 2 ใน 3 กลุ่ม ดังนี้ ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน และปราชญ์ชุมชน โดยการดำเนินการพร้อมกับการรวบรวมข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดการวิจัยและนำสู่การพัฒนาตามความต้องการของชุมชน 2) การจัดเวทีคืนข้อมูลในลักษณะการนำเสนอผลการวิจัยสู่ตัวแทนชุมชนในเวทีประชาคม ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลผลลัพธ์ ผลผลิต และผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจชุมชน

สรุปผลการดำเนินงานและประเด็นสำคัญที่ได้จากการดำเนินโครงการ/กิจกรรม

1) สภาพบริบทของชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุในชุมชน และปราชญ์ชุมชน ทั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือต้นไม้ชุมชนในการวิเคราะห์ สามารถสรุปได้ดังนี้

- รากของชุมชน คือ วิถีชีวิตของชุมชน เป็นชุมชนที่ตั้งรกรากอยู่ร่วมกันมาแล้วหลายสิบปี บางหลังอยู่มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เพราะฉะนั้นบ้านแต่ละหลังจะอยู่ร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย ทั้งนี้ ณ ปัจจุบัน ชุมชนมีความผสมผสานระหว่างความเป็นชุมชนชนบทและชุมชนเมือง เนื่องจากในชุมชนมีทั้งการทำนา โรงงานอุตสาหกรรม และการสร้างหอพักในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่คนในชุมชนจะอยู่ในช่วงวัยรุ่นถึงวัยทำงาน ซึ่งจะออกไปทำงานนอกชุมชน สมาชิกที่ยังอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านและผู้สูงอายุที่อยู่ติดบ้าน โดยประกอบอาชีพการเกษตร(ทำนา) หรือบางครัวเรือนมีภาระในการดูแลเลี้ยงดูหลาน

- ลำต้นของชุมชน คือ ทรัพยากรของชุมชน คือ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินและบ้านของตนเอง บางหลังทำนาในที่ดินของตนเอง บางหลังเช่าที่ดินเพื่อทำนา ส่วนใหญ่ในแต่ละบ้านจะปลูกพืชผักผลไม้เพื่อรับประทานหากเหลือกินจะแบ่งขาย ชุมชนมีแกนนำอย่างเป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บุญช่วย ตั้งตน

- กิ่งก้านของชุมชน คือ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน คือ บ้านแต่ละหลังจะรู้จักกันเป็นอย่างดี เพราะอยู่ร่วมกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ มีการนัดพบปะกันทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ (ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)ชุมชน กับสมาชิกชุมชน เป็นไปอย่างเชื่อมโยง สัมพันธ์กันเป็นอย่างดี แกนนำมีศักยภาพความเป็นผู้นำสูง มีความรับผิดชอบในการดูแลลูกบ้านของตนเองอย่างดียิ่งเยี่ยม

- ใบไม้ของชุมชน ได้แก่ ความรู้/ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน ได้แก่ ความรู้ในเรื่องการทำนา ความรู้ในเรื่องการปลูกพืชผักผลไม้ในครัวเรือน และความรู้/ภูมิปัญญาที่ได้เรียนรู้จากหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาสอนให้ความรู้ ได้แก่ การทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ดูแลพืชผักผลไม้ในครัวเรือน การทำน้ำยาล้างจาน เป็นต้น

- ผลของชุมชน คือ อาชีพของคนในชุมชน มีหลักๆ 4 อาชีพ คือ เกษตรกร(ทำนา) พนักงานบริษัท ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (ให้เช่าหอพัก) และค้าขาย

2) สภาพปัญหาชุมชนคลองบางหลวง หมู่ 9 ตำบลบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลผ่านแบบสำรวจข้อมูลครัวเรือนกับสมาชิกในชุมชน ซึ่งได้ใช้เครื่องมือต้นไม้ปัญหาในการวิเคราะห์ พบว่า ปัญหาหลักของชุมชน คือ ปัญหาการมีหนี้สินในบางครัวเรือน สาเหตุของปัญหา คือ กู้ยืมเงินเพื่อลงทุนในอาชีพ เช่น เป็นต้นทุนในการทำนา เป็นต้นทุนในการสร้างหอพักเพื่อให้เช่า เป็นต้นทุนในการประกอบอาชีพ โดยการซื้อรถยนต์เพื่อเดินทางไปทำงาน เป็นต้น ผลกระทบจากปัญหา คือ บางครัวเรือนเกิดรายจ่ายมากกว่ารายได้ หรือรายจ่ายเท่ารายได้ ทำให้ไม่มีเงินออมเก็บสะสม

3) ความต้องการของชุมชน โดยผู้วิจัยได้จัดเวทีประชาคม ประชุมสมาชิกในชุมชน เพื่อระดมความคิดเห็นถึงความต้องการในการพัฒนาตนเองของคนในชุมชน ทั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือตุ๊กตาชุมชนในการวิเคราะห์ พบว่า

- หัว (ความคิด/ทัศนคติ) : มีความต้องการสร้างอาชีพเสริมให้กับตนเอง เพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน ทั้งนี้ชุมชนอยากใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือนเพื่อลดต้นทุนในการผลิต เช่น กลัวย มะนาว มะกรูด มะพร้าว ที่ปลูกไว้ โดยการนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อขายเพิ่มรายได้

- หัวใจ (ความสัมพันธ์) : ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านหรือผู้สูงอายุ บางหลังอาศัยอยู่กับลูก 2 คน บางหลังอาศัยอยู่กับลูกและหลานหลายคน ทำให้หัวหน้าครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมายนี้ต้องการสร้างอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้กับครัวเรือน

- มือ (อาชีพ/ทักษะพิเศษ) : ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายประกอบอาชีพเกษตรกร(ทำนา) มีทักษะในการปลูกพืชผักผลไม้เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน แต่ไม่มีทักษะในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนของตนเองเพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ต้องการเพิ่มความรู้ในเรื่องการทำผลิตภัณฑ์แปรรูป และอยากได้ตลาดเพื่อรองรับการวางขายสินค้าแปรรูปนี้

- เท้า (วิถีชีวิต) : ครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายประกอบอาชีพเกษตรกร(ทำนา) โดยทำนา 2 ครั้ง/ปี ช่วงเวลาว่างที่เหลือจะขายพืชผักผลไม้ที่ตนเองปลูกไว้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว โดยฝากขายตามร้านค้าทั่วไปในชุมชน ทำให้เกิดความเสียงเรื่องรายได้ในครัวเรือน

4) การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

<p>ปัจจัยภายใน</p> <p>ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths)</p> <p>1. มีทุนทรัพยากรเดิมของตนเอง เช่น พืช ผัก ผลไม้ (กลัวย มะนาว มะกรูด มะพร้าว) ที่ปลูกไว้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน</p> <p>2. ชุมชนมีความพร้อม</p> <p>ความสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพ</p>	<p>จุดอ่อน (Weakness)</p> <p>1. ชุมชนขาดความรู้พื้นฐาน หรือทักษะความสามารถในการแปรรูปกล้วยฉาบ</p> <p>2. ชุมชนขาดความรู้พื้นฐาน หรือทักษะความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์</p>
<p>โอกาส (Opportunity)</p> <p>1. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักพัฒนาชุมชนอำเภอลาดหลุมแก้ว ต้องการสนับสนุนช่วยเหลือชุมชนในการพัฒนาอาชีพ และเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน เช่น เป็นต้น</p>	<p>SO: กลยุทธ์เชิงรุก</p> <p>S1O1: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักพัฒนาชุมชนอำเภอลาดหลุมแก้ว ควรส่งเสริม สนับสนุน ด้านเศรษฐกิจชุมชน</p>	<p>WO: กลยุทธ์เชิงแก้ไข</p> <p>W1O1: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักพัฒนาชุมชนอำเภอลาดหลุมแก้ว ควรเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้พื้นฐาน หรือทักษะความสามารถในการแปรรูปกล้วยฉาบ</p> <p>W1O2: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์</p>

<p>ปัจจัยภายใน</p> <p>ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths)</p> <p>1. มีทุนทรัพยากรเดิมของตนเอง เช่น พืช ผัก ผลไม้ (กล้วย มะนาว มะกรูด มะพร้าว) ที่ปลูกไว้เพื่อการบริโภคในครัวเรือน</p> <p>2. ชุมชนมีความพร้อมความสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพ</p>	<p>จุดอ่อน (Weakness)</p> <p>1. ชุมชนขาดความรู้พื้นฐาน หรือทักษะความสามารถในการแปรรูปกล้วยฉาบ</p> <p>2. ชุมชนขาดความรู้พื้นฐาน หรือทักษะความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์</p>
		<p>และสำนักพัฒนาชุมชนอำเภอลาดหลุมแก้ว ควรเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้พื้นฐาน หรือทักษะความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์</p>
<p>อุปสรรค (Threats)</p> <p>1. สมาชิกในชุมชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุหรือเป็นแม่บ้าน ทำให้ไม่สะดวกในการทำกิจกรรมนอกชุมชน</p>	<p>ST: กลยุทธ์เชิงป้องกัน</p> <p>S1T2: ควรวางแผนกระบวนการที่สามารถทำได้ในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม</p>	<p>WT: กลยุทธ์เชิงรับ</p> <p>W1T1: สมาชิกในชุมชนควรรวมกลุ่มกันเพื่อจัดหาผู้เชี่ยวชาญทางด้านแปรรูปกล้วยฉาบ เข้ามาให้ความรู้ในชุมชน</p> <p>W2T1: สมาชิกในชุมชนควรรวมกลุ่มกันเพื่อจัดหาผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์เข้ามาให้ความรู้ในชุมชน</p>

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ 2 แนวทาง ดังนี้ 1) แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเร่งด่วน ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก โดยการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักพัฒนาชุมชนอำเภอลาดหลุมแก้ว ส่งเสริม สนับสนุนด้านเศรษฐกิจชุมชนในการสร้างอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน และกลยุทธ์เชิงรับ โดยให้สมาชิกในชุมชนรวมกลุ่มกันเพื่อจัดหาผู้เชี่ยวชาญทางด้านแปรรูปกล้วยฉาบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เข้ามาให้ความรู้ในชุมชน 2) แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างไม่เร่งด่วน ได้แก่ กลยุทธ์เชิงป้องกัน โดยการวางแผนกระบวนการที่สามารถทำได้ในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และกลยุทธ์เชิงแก้ไข โดยการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักพัฒนาชุมชนอำเภอลาดหลุมแก้ว เข้าไปส่งเสริมให้ความรู้พื้นฐาน หรือทักษะความสามารถในการแปรรูปกล้วยฉาบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์

5) แผนการดำเนินงานสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้

- กุมภาพันธ์ 2562 : 1) เก็บข้อมูลและสำรวจทุนทรัพยากร คือ กล้วยน้ำว้า ในครัวเรือนว่ามีปริมาณกี่ต้น ใน 1 ต้นมี กี่เครือ ใน 1 เครือมีกี่ลูก และใน 1 เดือนจะมีผลิตภัณฑ์กล้วยน้ำว้าออกมาทั้งหมดเท่าไร เพื่อวิเคราะห์ปริมาณกล้วยน้ำว้าที่สามารถแปรรูปได้ 2) ร่วมกับครัวเรือนที่สนใจ ร่างแผนพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตในด้านการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบ เพื่อสร้างอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

- มีนาคม 2562 : 1) ติดต่อประสานวิทยากร เพื่อให้ความรู้และทักษะในการแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบ และออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้ากล้วยฉาบให้กับชุมชน นอกจากนั้นนัดประชุมระดมความคิดเห็นในการหาตลาดที่รองรับสินค้ากล้วยฉาบของชุมชน 2) พาชุมชนศึกษาดูงานจากกลุ่มวิสาหกิจที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ชุมชนได้ศึกษาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับชุมชนตัวเองต่อไป

- เมษายน ถึง พฤษภาคม 2562 : 1) ประธานวิทยากรจัดอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบ โดยกล้วยจะใช้กล้วยน้ำว้าที่แต่ละครัวเรือนปลูกไว้ เพื่อทดลองทำจริงและทดสอบรสชาติจริง จากนั้นจะให้ชุมชนได้ทดลองทำจริงโดยจะกำหนดให้ฝึกฝีมือในการทำเป็นระยะเวลา 1 อาทิตย์ แล้วให้วิทยากรได้ทดสอบรสชาติเพื่อให้คะแนนอีกครั้ง 2) ร่วมระดมความคิดกับชุมชนเพื่อระบุนโยบายการวิสาหกิจชุมชนที่จะต้องใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบ เพื่อจัดซื้อหรือสร้างอุปกรณ์ให้ชุมชนได้ใช้เพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือนต่อไป 3) ประธานวิทยากร เพื่อร่วมระดมความคิดเห็นกับชุมชน ออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ เหมาะสมกับการใช้งานได้อย่างสะดวก และเหมาะสมกับชุมชน 4) จัดจ้างทำบรรจุภัณฑ์กล้วยฉาบแปรรูปที่ผ่านการระดมความคิดของสมาชิกในชุมชนบ้านคลองบางหลวง หมู่ที่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี 5) ประธานวิทยากรเพื่อร่วมกันระดมความคิดกับชุมชนในการหาตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบของชุมชนบ้านคลองบางหลวง หมู่ที่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี 6) ร่วมกับชุมชนสำรวจ ค้นหาตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบของชุมชนบ้านคลองบางหลวง หมู่ที่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

- มิถุนายน 2562 : 1) ตรวจเยี่ยม ติดตามและประเมินผลความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคลองบางหลวง หมู่ที่ 9 ตำบลคูบางหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ที่ดำเนินการ แปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบ 2) สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านการแปรรูปผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบนั้น ว่าสามารถต่อยอดแนวทางการพัฒนาจากรายครัวเรือนเป็นการรวมกลุ่มอาชีพของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะต่อไป

อภิปรายผลการดำเนินงาน/บทสังเคราะห์ และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ ชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนผสมผสานระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท และมีสมาชิกในชุมชนบางส่วนที่ประสบปัญหาขาดรายได้ ชุมชนจึงต้องการสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ในครัวเรือน โดยได้สรุปร่วมกันว่าจะใช้ทุนทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือน คือกล้วยน้ำว้า พัฒนาโดยการแปรรูปเป็นกล้วยน้ำว้าฉาบเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ทั้งนี้สมาชิกในชุมชนที่สนใจได้ร่วมวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการอบรมเรียนรู้การแปรรูปกล้วยน้ำว้าฉาบ จนถึงขั้นตอนการติดตามการดำเนินงานเพื่อเพิ่มความยั่งยืนให้กับกลุ่มให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ สอดคล้องกับคำกล่าวของ ภริธิดา ผลงาน (2547) กล่าวว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เป็นกิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรชุมชน หรือเอกชนร่วมกิจการ ช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมด หรือบางส่วน โดยประสานทำงานกับพหุภาคีและผู้คนในท้องถิ่น มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเหลือการผลิต การตลาด ทุนการจัดการร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การค้าขายในท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดรายได้ ส่งผลต่อบุคคล ครอบครัวและชุมชน ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น จะทำให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน และสร้างอาชีพที่ยั่งยืนให้กับชุมชนต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ชุมชนทราบและตระหนักถึงสภาพปัญหา รวมถึงความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
2. ชุมชนเกิดแผนการดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

เอกสารอ้างอิง

ประเวศ วะสี, (2530) การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา, ชุมชนพัฒนา ปีที่ 1 ฉบับที่ 5,
หน้า 51-57

ภัทรธิรา ผลงาม, (2547) ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, (เลย: รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์)

ภัทรธิรา ผลงาม, สุมนพา ศรีสวัสดิ์ และ สุทัต หนูมาก, (2561) การพัฒนาศักยภาพในการพึ่งตนเองทาง
เศรษฐกิจชุมชนบ้านนาบอน จังหวัดเลย, วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1
มกราคม - กุมภาพันธ์ 2561